

RP 76/2001 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av miljöskyddslagen och 48 kap. 1 § strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Denna proposition gäller de nationella lagstiftningsåtgärder som förutsätts i den år 2000 givna EU-förordningen om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Miljöskyddslagen förslås bli ändrad så att hänvisningarna till den år 1994 upphävda EU-förordningen om ämnen som bryter ned ozonskiktet ändras till en hänvisning till den nya förordningen. Den enligt förordningen behöriga myndigheten skall vara Finlands miljöcentral. Till lagen fogas en bestämmelse om anläggningar som innehåller kylmedier eller lösningsmedel samt om behörigheten för personal som ser- var släcknings- och brandbekämpningsutrustning samt fullmakt att utfärda förordningar

som preciserar verkställigheten. Bestämmelsen skall också gälla servicen på kylaggregat som innehåller fluorkolväten. Dessutom skall bestämmelserna om förvaltningstvång och tillsynsmyndigheter i miljöskyddslagen preciseras. Straffbestämmelsen i miljöskyddslagen och bestämmelsen om miljöförstöring i strafflagen skall också hänvisa till den nya förordningen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa. Det föreslås dock att de nya bestämmelserna i 108 a § 1 och 2 mom. miljöskyddslagen skall träda i kraft särskilt genom förordning.

MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Gällande lagstiftning

Den gällande regleringen i Finland av ämnen som bryter ned ozonskiktet bygger på rådets förordning (EG) nr 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, nedan ozonförordningen 1994 och om statsrådets beslut ämnen som bryter ned ozonskiktet (262/1998). Den nämnden EG-förordningen har ersatts med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet vilken, som trädde i kraft den 1 oktober 2000, nedan ozonförordningen 2000.

De behöriga myndigheter som förordningen 1994 kräver definieras i miljöskyddslagen (86/2000) och i miljöskyddsförordningen (169/2000) och straffpåföljderna i 48 kap. 1 § strafflagen (39/1889). På tillsynen över statsrådets beslut och överträdelser därav tillämpas miljöskyddslagen, avfallslagen (1072/1993) och kemikalielagen (744/1989). I gällande lagstiftning ingår hänvisningar till den upphävda förordningen 1994. Dessutom fungerar miljöministeriet enligt miljöskyddslagen som den behöriga tillståndsbeviljande myndighet som avses i den upphävda förordningen.

Ozonförordningen 1994 reglerade produktionen av de separat uppräknade ämnena som bryter ned ozonskiktet, s.k. kontrollerade ämnen (CFC-föreningar, dvs. freoner) samt mängden sådana kemikalier på gemenskapsmarknaden. Kemikaliemängden begränsades genom att företagen årligen beviljades importkvoter. I förordningen bestämdes vidare om förfaranden enligt vilka produktion eller import av kontrollerade ämnen tillåts för så kallade nödvändiga bruksändamål såsom i läkemedelsindustrin.

Ozonförordningen 2000, i det följande EG-förordningen, skärper regleringen särskilt av de kontrollerade ämnen som används i kylaggregat. Genom förordningen begränsas produktionen, utsläppandet på marknaden och användningen inom gemenskapens område av delvis halogenerade klorfluorkolväten (HCFC-föreningar) och metylbromid.

Dessutom begränsas utsläppandet på marknaden, användningen och tillverkningen av vissa andra ämnen som bryter ned ozonskiktet, med undantag av nödvändiga bruksändamål, genom kvoter.

Utsläppande på marknaden av kylmedier som innehåller CFC-föreningar förbjuds från den 1 oktober 2000, och användningen av sådana i service på kyl- och luftväxlingsanläggningar från den 1 januari 2001. Användningen av nya HCFC-föreningar och kylmedier som innehåller sådana i service på kylaggregat förbjuds från ingången av år 2010. Användningen av samtliga HCFC-föreningar i service på kylaggregat förbjuds från ingången av år 2015. Export utom gemenskapen av CFC-föreningar, haloner, koltetraklorid, 1,1,1-trikloretan och produkter och anläggningar som innehåller sådana förbjuds, med undantag av nödvändiga bruksändamål. Export för nödvändiga bruksändamål och för annan enligt förordningen tillåten export krävs exporttillstånd av EG-kommissionen. Produktion, utsläppande på marknaden och användning av bromklormetan är förbjudet.

Ozonförordningen 2000 kräver dessutom att alla anläggningar som innehåller mer än 3 kg kontrollerade ämnen som kylmedium skall inspekteras årligen för att förhindra läckage, och inspektionen av anläggningarna skall övervakas. Personal som utför service på kylaggregat skall ha tillräcklig utbildning så att utsläpp av ämnena kan förebyggas.

Statsrådets beslut förbjuder, som komplettering till ozonförordningen 1994, tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av vissa ämnen som bryter ned ozonskiktet. Enligt statsrådets beslut är det förbjudet att använda och på marknaden släppa ut koltetraklorid, 1,1,1-trikloretan, metylbromid och delvis halogenerade bromfluorkolväten (HBFC-föreningar). Likaså förbjuds användningen av CFC-föreningar i tillverkningen av produkter och anläggningar, och produkter som innehåller sådana får inte släppas ut på marknaden. Ett undantag är användningen i tillverkningen av mediciner avsedda för vård av astma och kroniska obstruktiva lungsjukdomar. Det har varit tillåtet att använda CFC-föreningar i service på

ibrukvarande anläggningar fram till utgången av år 2000, och därefter är användningen av dem för detta ändamål förbjudet enligt ozonförordningen 2000.

HCFC-föreningar får endast användas i service på kyl- och ventilationsanläggningar. Produkter och apparatur som innehåller HCFC-föreningar och som framställdes efter 1999 får inte släppas ut på marknaden. Användning och utsläppande på marknaden av haloner är förbjudet med vissa undantag, liksom användningen av dem i luftfarkoster, undervattensfarkoster, brandväsendets initialsläckning och handsläckare som är nödvändiga med tanke på personsäkerheten. Dessutom är det möjligt att använda haloner för ändamål som är nödvändiga med tanke på landets säkerhet och ledning, i bemannade kommunikations-, lednings- och datacentraler samt i stridsfordon och stridsfartyg. Alla urbrukta CFC- och HCFC-föreningar skall tas till vara och transporteras för behandling som problemavfall så som avfalls-lagen föreskriver.

1.2. Internationella avtal

De begränsningar som gäller ämnen som bryter ned ozonskiktet bygger på den av medlemsstaterna i Förenta Nationerna av den 22 mars 1985 ingåna Wienkonventionen för skydd av ozonskiktet (FördrS 51/1988), som har kompletterats med ett flertal protokoll. Montrealprotokollet av den 16 september 1987 om ämnen som bryter ned ozonskiktet (FördrS 65-66/1988) innehåller de begränsningar som gäller användning och tillverkning av CFC-föreningar och haloner. Protokollet tillåter återanvändning av dessa ämnen. I de ändringar av Montrealprotokollet som antogs år 1990 (FördrS 21/1991) ställs striktare krav på användningen av dessa ämnen. Protokollsändringen gällde också koltetraklorid och 1,1,1-trikloreten. Utvecklingsländerna fick en tio års övergångstid innan begränsningarna träder i kraft.

År 1992 skärptes begränsningarna ytterligare i fråga om användningen av CFC-föreningar, koltetraklorid och 1,1,1-trikloreten genom godkännandet av bilaga D till Montrealprotokollet (FördrS 50/1992) och ändringar av protokollet (FördrS 67-

68/1992). Protokollsändringen gällde också metylbromid, HCFC- och HBFC-föreningar, men för de två sistnämnda grupperna av föreningar godkändes en övergångstid för nedkörning av användningen. Begränsningarna täcker därigenom alla ämnen som enligt vetenskaplig sakkunskap väsentligt försvagar ozonskiktet. Samtidigt beviljades dock undantag från avveckling av användningen i fråga om vissa föreningar för nödvändiga bruksändamål.

År 1995 skärptes begränsningarna i användningen av HCFC-föreningar och metylbromid genom en protokollsändring som direkt trädde i kraft. Industrieländerna fick en övergångstid för att avveckla användningen av metylbromid och utvecklingsländerna övergångstider på 14—20 år för att avveckla användningen av HCFC-föreningar. Ökad användning av metylbromid förbjöds med början år 2002.

År 1997 godkändes dock att industrieländerna skulle sluta använda metylbromid redan år 2005 med undantag av nödvändiga bruksändamål, medan utvecklingsländerna skulle avveckla användningen år 2015. Samtidigt godkändes för vissa föreningar exportbegränsningar och ett tillståndssystem som trädde i kraft i början av år 2000. År 1999 godkändes nya begränsningar i produktionen av HCFC-föreningar. Industrieländerna skall avveckla produktionen före år 2020 och utvecklingsländerna före år 2040. Handel som gäller HCFC-föreningar förbjöds med sådana länder som ännu inte har ratifierat de ändringar som gjordes i Montrealprotokollet 1992. Finland har inte ratifierat protokollsändringarna av år 1997 och 1999, eftersom en ny ozonförordning var under arbete.

Vid tredje sessionen i partskonferensen för Förenta Nationernas ramkonvention för klimatförändringen år 1997 godkändes ett protokoll, Kyotoprotokollet, som innehåller konkreta förpliktelser för industrieländerna att minska utsläppen av gaser som orsakar klimatförändringen. Förpliktelserna enligt protokollet gäller föreningar som nämns i dess bilaga A såsom fluorkolväten (HFC-föreningar och PFC-föreningar). Dessa ämnen faller inte inom tillämpningsområdet för Montrealprotokollet eller ozonförordningen, men dessa föreningar används i alla fall i

kylutrustning på samma sätt som CFC- och HCFC-föreningar. Finland bereder som bäst en ratifiering av Kyotoprotokollet.

1.3. Bedömning av nuläget

I Finland är tillverkning, användning och utsläppande på marknaden av ämnen som bryter ned ozonskiktet och produkter som innehåller sådana ämnen till största delen förbjudet. Enligt statsrådets beslut om ämnen som bryter ned ozonskiktet förbjöds användningen av HCFC-föreningar, som skall ersätta CFC-föreningarna, i tillverkningen av hård skumplast för vissa bruksändamål i början av år 1999 och i andra bruksändamål från början av år 2000. Användningen av HCFC-föreningar i tillverkningen av ny kylutrustning förbjöds från ingången av år 2000. Vid service på sådan utrustning får dessa föreningar alltså användas. Förbudet hade redan år 1999 en klart minskande effekt på förbrukningen av HCFC-föreningar.

Enligt ozonförordningen 2000 blir användning av HCFC-föreningar i service på kylutrustning totalförbjuden år 2015. Dessutom förbjöds användningen av CFC-föreningar i service på anläggningar och utrustning från ingången av år 2001 enligt förordningens krav. Eftersom också export av CFC-föreningar och produkter som innehåller sådana utanför EU förbjöds, måste sådan CFC som avlägsnas från utrustning eller anläggningar eller som blivit kvar på lager transporteras till behandling som problemavfall.

CFC-föreningar används alltså i Finland som propellant i inhalatorer avsedda för vård av astma och kroniska obstruktiva lungsjukdomar samt som laboratoriekemikalie. De mängder som används för tillverkning av astmainhalatorer minskar kontinuerligt, och enligt EU-strategin borde man år 2005 så gott som helt och hållet gå över till ersättande produkter i produktionen av inhalatorer som innehåller CFC-föreningar.

Statsrådets beslut begränsar i vissa hänseenden användningen och utsläppandet på marknaden av dessa ämnen kraftigare än ozonförordningen 2000. Statsrådets beslut överlappar dock i många hänseenden ozonförordningen 2000. Överlappningen kan avhjälpas genom att ge en ny statsrådsförord-

ning som dessutom beaktar preciseringen av vilka utbildningsmässiga kvalifikationer som krävs av personal som utför service på kylutrustning samt kontrollen av inspektionen av anläggningar enligt ozonförordningen 2000. Det är samtidigt meningen att ändra 33 § miljöskyddsförordningen i syfte att precisera vilka uppgifter enligt ozonförordningen 2000 som skall skötas av Finlands miljöcentral.

2. Föreslagna ändringar

Enligt förslaget upphävs 17 § 2 mom. miljöskyddslagen, enligt vilken miljöministeriet har haft befogenhet att bevilja undantagslov enligt den upphävda ozonförordningen 1994. Någon motsvarande befogenhet ingår inte i den nya ozonförordningen 2000. Därigenom blir miljöministeriet inte längre den myndighet som behandlar individuella tillståndsärenden.

Till lagens 20 § föreslås ett nytt 3 mom. enligt vilket Finlands miljöcentral specificeras som den behöriga myndighet som ozonförordningen 2000 avser och som bland annat skall bevilja tillstånd enligt förordningen, ge godkännanden och ha hand om vissa tillsynsuppgifter. Den behöriga myndighetens uppgifter räknas upp i förordningens art. 3.3.ii och 5—9 punkter, art. 4.2.i andra strecksatsen, punkt 4.iv, art. 5.7, art. 6.1 och 2, art. 12 och art. 19. Uppgifterna bildar en helhet, och därför är det inte ändamålsenligt att fördela uppgifterna på flera myndigheter. Finlands miljöcentral har i praktiken redan medan ozonförordningen 1994 var i kraft varit den myndighet som tagit emot anmälningar och övervakat att förordningen efterlevs. Målet är att förtydliga den nationella förvaltning som ozonförordningen 2000 förutsätter.

Till 22 § 2 mom. föreslås ett tillägg enligt vilket också de i produktsäkerhetslagen (914/1986) avsedda tillsynsmyndigheterna skall vara övervakningsmyndigheter. Bestämmelsen gör det möjligt för t.ex. Konsumentverket, länsstyrelserna och de i produktsäkerhetslagen avsedda kommunala tillsynsmyndigheterna övervakar anläggningar där ämnen som bryter ned ozonskiktet används. Denna bestämmelse behövs också för att produktsäkerhetsmyndigheterna skall kunna övervaka statsrådets förordning, genom vil-

ken verkställs Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/14/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om buller i miljön från utrustning som är avsedd att användas utomhus.

Dessa tillsynsuppgifter skall preciseras i en förordning och kommer närmast att gälla övervakning av servicen på anläggningarna. Tillsynen avses vara kontroll och omfattar inte bruk av förvaltningstvång. Bestämmelsen innebär därigenom inte att myndigheterna i tillsynen av miljöskyddslagen t.ex. skulle använda produktsäkerhetslagen.

Rubriken för 87 § i miljöskyddslagen vilken gäller ämnen och produkter ändras så att den motsvarar det nya mer omfattande innehållet i paragrafen. Den föreslagna 87 § är en specialbestämmelse i förhållande till 84 §. Till 1 mom. 1 punkten fogas de som utför service på utrustning och hanterar ämnena, varvid det t.ex. blir möjligt att förbjuda verksamhet för service på utrustning utan godtagbar utbildning. Till paragrafens 1 mom. 2 punkt fogas användning, varefter också användning av anläggningar som gäller produkter som övervakas kan förbjudas. Till 1 mom. 3 punkten fogas en möjlighet att förplikta till uppfyllande av andra förpliktelser än de som nämns särskilt i punkten. Vid behov kan man då bestämma t.ex. om kontroll av utrustning. I paragrafens 2 mom tillfogas produkt och anläggning.

I paragrafen tas in ett nytt 3 mom. enligt vilket förvaltningstvånget i anslutning till tillsynen av regleringen av ämnen som bryter ned ozonskiktet skall koncentreras till Finlands miljöcentral på motsvarande sätt som uppgifterna för den behöriga myndigheten. Till den del som det enbart är fråga om förbud att använda en enskild anläggning skall förbudet dock meddelas av den regionala miljöcentralen eller av kommunens miljö-
vårdsmyndighet. Motsvarigt skall den regionala miljöcentralen eller kommunens miljö-
vårdsmyndighet utfärda bestämmelser om rättelse av underlåtenhet beträffande årsservice på anläggningen.

Till lagen föreslås en ny 108 a § vars 1 mom. gäller behörighetskraven för personal som har hand om service på anläggningar som innehåller ämnen som bryter ned ozonskiktet och som hanterar ämnena och sköter

avfallshanteringen. Närmare bestämmelser om behörigheten skall ingå i en statsrådsförordning. En sådan behörighet förutsätter utbildning som ger vederbörliga uppgifter om kraven enligt olika standarder, t.ex. standard EN378 och standard EN13313, olika slag av kylaggregat, service på sådana, tryggande av säkerheten, betydelsen av verkningarna av varierande tryck och temperatur på materialen och läckagekänsligheten, hälso- och miljörisker av kylmedierna, hur de passar ihop med olika oljor och med andra material samt om begränsningar som gäller kylmedier och om vederbörlig slutdisponering av dem. Omfattningen av den utbildning som krävs beror på personens praktiska erfarenhet, och ett praktiskt prov kan höra till ådagaläggandet av behörigheten. Behörighetskraven är olika för den ansvariga personen och den övriga personalen hos verksamhetsidkaren. Genom denna bestämmelse verkställs kraven i ozonförordningen 2000 art. 16.5 och 17.1 om utbildningsprogram som krävs av personer som utför underhåll på ifrågavarande utrustning och hanterar de avsedda ämnena.

Enligt paragrafens 2 mom. skall den verksamhetsidkare som utför underhåll eller hanterar ämnena i sin rörelse tillsätta en ansvarig som har den i 1 mom. avsedda behörigheten. Andra personer som behandlar utrustningen och ämnena arbetar under den ansvariges uppsyn. Den tillsatta personen skall huvudsakligen arbeta för verksamhetsidkaren. Verksamhetsidkaren skall dessutom tillräcklig utrustning för verksamheten. Närmare bestämmelser om utrustningen kan utfärdas genom förordning. Dessutom skall verksamhetsidkaren anmäla sin verksamhet till säkerhetsteknikcentralen. Säkerhetsteknikcentralen registrerar verksamhetsidkarna. Ett motsvarande tillsynsarrangemang gäller t.ex. dem som utför service på räddningsverkets anläggningar enligt lagen om de tekniska kraven på anordningar inom räddningsväsendet och brandsäkerheten för produkter (562/1999). Närmare bestämmelser om innehållet i anmälan ges genom förordning.

I ozonförordningen 2000 förutsätts att fasta kylaggregat inspekteras årligen, om de innehåller mer än 3 kg kylmedier. Enligt förslaget kan man genom förordning av statsrådet också bestämma närmare om övervakningen av

dessa inspektioner. Avsikten är att genom förordning bestämma om skyldigheten att föra servicebok över anläggningen och att hålla serviceboken framlagd till påseende.

Enligt 4 mom. skall de krav som nämns ovan också tillämpas på servicen och avfallshanteringen i fråga om anläggningarna, om de innehåller andra fluorkolväteföreningar än sådana som försvagar ozonskiktet. Dessutom föreslås bli bestämt att närmare bestämmelser om skyldigheten att ta till vara dessa föreningar skall kunna utfärdas genom förordning. Alla fluorkolväten har i likhet med CFC-föreningar och HCFC-föreningar definierats som problemavfall i avfallspost 140601 i rådets beslut 2001/118/EG om ändring av avfallsförteckningen i kommissionens beslut 2000/532/EG. I avfallspost 160211 i nämnda beslut har även anläggningar som tagits ur bruk och som innehåller CFC-föreningar, HCFC-föreningar och HFC-föreningar klassificerats som problemavfall. Fluorkolväteföreningar får således inte släppas ut i miljön utan de skall hanteras som problemavfall. Den föreslagna regleringen syftar också till att de som utför service på likadana anläggningar skall ha enhetliga behörighetskrav, vilket också underlättar övervakningen av behörighetskraven. Kravet på tillvaratagande av fluorkolväteföreningar och behörighetskraven för dem som sköter servicen och avfallshanteringen i fråga om anläggningarna gör det möjligt att särskilt påverka förebyggandet av klimatförändringar. Den föreslagna bestämmelsen är en specialbestämmelse och den utsträcker inte det allmänna tillämpningsområdet för miljöskyddslagen till att omfatta bekämpning av klimatförändringar.

116 § miljöskyddslagen föreslås bli ändrad så att den innehåller en hänvisning till den nya EG-förordningen. Motsvarande ändring skall föras in i strafflagens 48 kap. 1 § och dessutom i paragrafens 1 mom. 2 punkt slupas så som onödig hänvisningen till de allmänna bestämmelserna och förbuden.

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa. Det föreslås dock att 108 a § 1 och 2 mom. miljöskyddslagen skall träda i kraft särskilt genom förordning. Avsikten är att bestämmelserna om behörighetskrav och

anmälningsskyldighet skall träda i kraft samtidigt som den förordning som utfärdas med stöd av 108 a § 3 mom., senast vid ingången av 2002. I miljöskyddslagen föreslås dessutom en sedvanlig bestämmelse om att de åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter skall få vidtas innan lagen träder i kraft.

3. Propositionens verkningar

3.1. Organisatoriska verkningar

Enligt förslaget skall myndighetsuppgifterna enligt ozonförordningen 2000 koncentreras till Finlands miljöcentral, som har likartade uppgifter enligt avfallslagen i samband med avfallstransport och i samband med övervakning enligt kemikalielagen. Finlands miljöcentral har tillräcklig sakkunskap för detta och några ytterligare resurser behövs inte.

Säkerhetsteknikcentralen skall säkerställa att verksamhetsidkarna uppfyller de krav som uppställs på verksamheten och övervaka att de ansvariga personerna uppfyller behörighetskraven. Övervakningen av verksamhetsidkarnas behörighet hänför sig till den övervakning som säkerhetsteknikcentralen med stöd av lagstiftningen om elsäkerhet, om anläggningar inom räddningsväsendet och om explosiva ämnen utövar över dem som utför installation och service. Här är det möjligt att dra nytta av den sakkunskap och erfarenhet som säkerhetsteknikcentralen har i fråga om uppgifterna.

Behörighetsfordringarna enligt ozonförordningen 2000 för dem som utför underhåll på brandbekämpnings- och släckningsanläggningar gäller i Finland i praktiken personer i myndighetsuppgifter. Dessa specialområden kan beaktas i statsrådets förordning.

3.2. Ekonomiska verkningar

Med tanke på Finland gäller de nya kraven i ozonförordningen 2000 huvudsakligen kylaggregatbranschen. Dessutom får de som exporterar kontrollerade ämnen eller produkter som innehåller sådana nya förpliktelser jämfört med den tidigare förordningen och statsrådsbeslutet. Begränsningarna i förordningen

beträffande tillverkningen av kontrollerade ämnen orsakar inte nya förpliktelser i Finland, eftersom sådana inte tillverkas här.

Enligt art. 17.1 i ozonförordningen 2000 skall medlemsstaterna verkställa kravet på årlig inspektion av fasta kylanläggningar, om anläggningen innehåller mer än 3 kg kontrollerade ämnen. Det går inte att lägga fram någon tillförlitlig uppskattning av antalet anläggningar. Största delen av dem är luftväxlingsutrustning i industrin och i kontorsbyggnader, kylaggregat i livsmedelsindustrin samt i restauranger och i handeln, och det finns många tusen sådana i Finland. Behovet av service på anläggningarna varierar, vilket innebär att den årliga inspektionen också kan skötas i samband med annan service. Särskilda inspektioner orsakar årligen utgifter på i genomsnitt 200—500 mk, men beroende på anläggningarnas art kan utgifterna stiga till tusentals mark. För övervakning av inspektionen bör anteckning om inspektion göras i serviceboken, som vid behov skall kunna granskas av tillsynsmyndigheterna. Övervakningen av inspektionsskyldigheten sköts så vitt möjligt i samband med tillsyn och övervakning bl.a. vid miljöövervakning, säkerhetskontroll eller enligt hygienlagstiftningen. Därför räknar man inte med att myndigheterna åsamkas några nämnvärda tilläggskostnader.

I ozonförordningen 2000 krävs att en person som har hand om tillvaratagning, återvinning, regenerering och slutdisponering av kontrollerade ämnen skall ha en behörighet som medlemsstaterna närmare skall precisera. De som utför service på anläggningar inne i kylanläggningar skall också ha tillräcklig behörighet. Det är huvudsakligen de som utför service på kylanläggningarna som svarar för tillvaratagning, återvinning och eventuell regenerering av de kontrollerade ämnena, med undantag av de haloner som används i brandsläckningsanläggningar. Kraven i ozonförordningen kan därigenom beaktas genom att man ser till att de som utför service på kylanläggningar har tillräcklig utbildning. Behovet av utbildning kan bero på de anläggningar som servas och omfattningen av servicen till exempel så att de som svarar för service på kylanläggningar som innehåller mindre än 3 kg kylmedier inte behöver ha

motsvarande behörighet som de andra. I praktiken kan utbildningen ges till exempel som en del av yrkesexamen för servicepersonal för kylanläggningar samt som påbyggnadsutbildning. Behovet av ytterligare utbildning för dem som redan arbetar i branschen är några dagar. Utbildningen beräknas åsamka dem som redan arbetar i branschen kostnader på ca 5 000—6 000 mark huvudsakligen i form av förlorad arbetstid. Allt som allt är tilläggskostnaderna för branschen ca 7—8 miljoner mark. Företagen i branschen får dock extra inkomster av inspektionen av anläggningarna. Säkerhetsteknikcentralen beräknas få kostnader på 300 000—400 000 mark för registrering i anslutning till övervakningen av att utbildningen är godtagbar. Kostnaderna skall täckas med anslag som reserverats i miljöministeriets budget. De kostnader som staten åsamkas skall dock täckas med avgifter för prestationer. Då behandlingen av anmälningarna minskar efter första året, räknar man med att kostnaderna också minskar.

Tillvaratagning av haloner görs i Finland bara inom vissa kritiska användningsområden som huvudsakligen hör till försvarsmaktens och brandkårernas egna. Man kan anse att personalen inom detta område har tillräcklig utbildning för ändamålet.

Slutdeponeringen av kontrollerade ämnen sker i Finland i form av förbränning av problemavfall på Oy Ekokem Ab. Inrättningens personal måste anses ha tillräcklig utbildning. Den sakkunskap som utbildningen kräver kan vid behov tas upp i miljötillståndet för inrättningen. En förutsättning för att tillstånd skall beviljas är att verksamhetsidkarna förfogar över tillräcklig sakkunskap.

3.3. Miljöverkningar

Mätningar av ozonskiktet över norra hemisfären under de tre senaste åren visar att det har brutits ned i oroväckande grad. Man räknar med att ozonskiktet kommer att vara som tunnast under de två kommande decennierna. Alla ytterligare åtgärder för att skydda ozonskiktet måste anses nödvändiga. Enligt Montrealprotokollets vetenskapliga bedömningspanel är de effektivaste åtgärderna för att minska nedbrytningen av ozonskiktet total-

förbud mot CFC-föreningar och striktare begränsningar för HCFC-föreningar och metylbromid.

4. Beredningen av ärendet

Propositionen har beretts vid miljöministeriet i tjänsten. Utlåtanden om propositionen har inhämtats av olika ministerier, Finlands miljöcentral, generalstaben vid försvarsväsendet, centralen för säkerhetsteknik, Utbildningsstyrelsen, Konsumentverket, Tullstyrelsen, de regionala miljöcentralerna samt intresseorganisationer för olika aktörer och instanser som tillhandahåller utbildning. Ett antal korrigeringar av teknisk art har förts in i propositionen med anledning av utlåtandena.

5. Ikraftträdelse

EG-förordningen har publicerats i EGs officiella tidskrift den 29 september 2000 och den trädde i kraft den 1 oktober 2000. Det föreslås att de nya bestämmelserna i 108 a § 1 och 2 mom. miljöskyddslagen skall träda i

kraft särskilt genom förordning. Avsikten är att en förordning i enlighet med den föreslagna ändringen av 108 a § 3 mom. miljöskyddslagen skall träda i kraft senast vid ingången av 2002. Förordningen skall träda i kraft vid samma tidpunkt som miljöskyddslagens nya bestämmelser om behörighetskrav och anmälningar. Lagarna föreslås därför träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfäste.

6. Lagstiftningsordning

I beredningen av ärendet har beaktats att behörighetskravet för personal som serverar anläggningarna har anknytning till näringsfriheten enligt 18 § grundlagen och begränsningar i den. Därför föreslås behörighetskraven i enlighet med 80 § 1 mom. grundlagen regleras genom lag. Befogenheten att utfärda förordning anknyter till det praktiska genomförandet av detta krav.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av miljöskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i miljöskyddslagen av den 4 februari 2000 (86/2000) 17 § 2 mom.,
ändras 22 § 2 mom. och 87 § och 116 § 2 mom. 3 punkten, samt
fogas till 20 § ett nytt 3 mom. och till lagen en ny 108 a § som följer:

20 §

Statliga myndigheter

Finlands miljöcentral är som behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

22 §

Tillsynsmyndigheter

Arbetskyddsmyndigheterna, hälso- och skyddsmyndigheterna och de tillsynsmyndigheter som avses i produktsäkerhetslagen (914/1986) övervakar iakttagandet av en förordning som avses i 13 § 1 mom. 2 punkten och 108 a § 3 mom. enligt vad som närmare bestäms i denna.

87 §

Beslut om förbud eller åläggande beträffande ämnen, preparat, produkter, anläggningar och maskiner

Om det har skett en överträdelse av en förordning av statsrådets som utfärdats med stöd av 13 § 1 mom. 2 punkten eller 15 §, kan miljöministeriet

1) förbjuda tillverkaren, importören eller någon annan som släpper ut varan i fråga på marknaden eller den som utför på en underhåll anläggning eller hanterar ett ämne att fortsätta sin verksamhet,

2) förbjuda mot bestämmelserna stridande

användning, tillverkning, saluföring, försäljning eller annan överlåtelse av ett ämne, ett preparat, en produkt, en anläggning eller en maskin,

3) ålägga den som har handlat i strid med förordningen att se till att ämnet, preparatet, produkten, anläggningen eller maskinen fås att stämma överens med bestämmelserna eller att annars fullgöra sin skyldighet,

4) ålägga den som har handlat i strid med förordningen att överlämna ämnet, preparatet, produkten, anläggningen eller maskinen eller en del därav för att på behörigt sätt behandlas som avfall.

Om ett ämne, ett preparat, en produkt, en anläggning eller en maskin som avses i 1 mom. har släppts ut på marknaden, kan ministeriet ålägga den som handlat i strid med förordningen att återkalla det från marknaden och vidta åtgärder som avses i 1 mom.

Finlands miljöcentral beslutar om i 1 eller 2 mom. avsett förbud eller åläggande när överträdelsen gäller Europaparlamentets och rådets förordning om ämnen som bryter ned ozonskiktet, en förpliktelse enligt 108 a § eller en förordning av statsrådet utfärdad med stöd av 15 § för att skydda ozonskiktet eller 108 a §. Förbud mot användning av en anläggning som strider mot bestämmelserna eller åläggande att uppfylla underhållsskyldighet ges dock av den tillsynsmyndighet som avses i 22 § 1 mom.

108 a §

Särskilda bestämmelser för att förebygga utsläpp av ämnen som bryter ned ozonskiktet

Den som utför underhåll på anläggningar som innehåller kylmedier eller lösningsmedel

enligt Europaparlamentets och rådets förordning om ämnen som bryter ned ozonskiktet, på släcknings- och brandbekämpningsanläggningar med sådant innehåll, den som hanterar ämnen som används i dem eller som utför avfallshantering skall ha tillräcklig behörighet när det gäller att förebygga utsläpp av de ämnen som används i anläggningen.

Den verksamhetsidkare som bedriver underhållsverksamhet eller hantering av ämnen skall utse en ansvarig som skall vara i huvudsaklig anställning hos den ifrågavarande verksamhetsidkaren. Verksamhetsidkaren skall dessutom ha sådan anläggningar och redskap som förutsätts för tillbörlig underhållsverksamhet. Verksamhetsidkaren skall för övervakningen göra en anmälan till säkerhetsteknikcentralen om vilken behörighet den ansvarige och hans underlydande har samt om verksamhetens karaktär och om arbetsredskapen.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om

- 1) behörighetskrav för ovan avsedda ansvariga personer i fråga om utbildning och erfarenhet samt om behörighetskrav för de arbetstagare som utför underhåll,
- 2) innehållet i den i 2 mom. avsedda anmälan och om anmälningsförfarandet,
- 3) anläggningar och redskap som behövs inom serviceverksamheten och avfallshanteringen, och
- 4) övervakningen av de i denna paragraf avsedda anläggningarna.

Vad som bestäms i denna paragraf tillämpas även på underhåll och avfallshantering i fråga om anläggningar som innehåller andra fluorkolväten än sådana som försvagar ozonskiktet. Genom förordning kan dessutom föreskrivas skyldighet att ta till vara fluorkolväten.

116 §

Straffbestämmelser

Den som på något annat sätt än vad som avses i 1 mom. uppsåtligen eller av oaktsamhet

3) åsidosätter sin skyldighet som följer av Europaparlamentets och rådets förordning om ämnen som bryter ned ozonskiktet, eller handlar i strid med 108 a § eller en förordning som utfärdats med stöd av den, eller

skall, om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *brott mot miljöskyddslagen* dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelser om ikraftträdandet av 108 a § 1 och 2 mom. utfärdas genom förordning.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 48 kap. 1 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 48 kap. 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 112/2000, som följer:

48 kap.

Om miljöbrott

1 §

Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) i miljön för eller släpper ut eller lämnar ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i strid med lag eller med stöd av lag utfärdade bestämmelser eller allmänna eller särskilda föreskrifter, eller utan sådant tillstånd som lagn förutsätter, eller i strid med tillståndsvillkoren,

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett fabrikat eller en produkt eller använder en anordning i strid med allmänna bestämmelser som har utfärdats med stöd av miljöskyddslagen (86/2000) eller i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet eller en bestämmelse som nämns i 60

§ 1 mom. avfallslagen (1072/1993) eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter eller förbud som har meddelats med stöd av avfallslagen eller som försummar sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering, eller

3) för in i landet eller ut ur landet eller genom finskt territorium transiterar avfall i strid med avfallslagen eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter som har meddelats med stöd av den eller så som avses i artikel 26.1 i den avfallstransportförordning som nämns i 45 § avfallslagen eller i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett fabrikat eller en produkt i strid med en förordning som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen eller i strid med den i 2 punkten nämnda förordningen om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

så att gärningen är ägnad att förorena eller skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan, skall för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 11 maj 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Miljöminister *Satu Hassi*

1.

Lag**om ändring av miljöskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i miljöskyddslagen av den 4 februari 2000 (86/2000) 17 § 2 mom.,
ändras 22 § 2 mom. och 87 § och 116 § 2 mom. 3 punkten, samt
fogas till 20 § ett nytt 3 mom. och till lagen en ny 108 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 §

Beviljande av undantag

Ministeriet kan dessutom bevilja undantag från bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, på de grunder som anges i förordningen.

(upphävs)

20 §

Statliga myndigheter

Finlands miljöcentral är som behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

22 §

Tillsynsmyndigheter

Arbetarskyddsmyndigheterna och hälsoskyddsmyndigheterna övervakar iakttagandet av en i 13 § 1 mom. 2 punkten avsedd förordning enligt vad som närmare bestäms i denna.

Arbetarskyddsmyndigheterna, hälsoskyddsmyndigheterna och de tillsynsmyndigheter som avses i produktsäkerhetslagen (914/1986) övervakar iakttagandet av en förordning som avses i 13 § 1 mom. 2 punkten och 108 a § 3 mom. enligt vad som närmare bestäms i denna.

Gällande lydelse

87 §

Miljöministeriets beslut om förbud eller åläggande

Om det har skett en överträdelse av en förordning som utfärdats med stöd av 13 § 1 mom. 2 punkten eller 15 §, kan miljöministeriet

1) förbjuda tillverkaren, importören eller någon annan som släpper ut varan i fråga på marknaden att fortsätta sin verksamhet,

2) förbjuda mot bestämmelserna stridande tillverkning, saluföring, försäljning eller annan överlåtelse,

3) ålägga den som har handlat i strid med förordningen att se till att ämnet, preparatet, produkten, arbetsmaskinen eller anläggningen fås att stämma överens med bestämmelserna,

4) ålägga den som har handlat i strid med förordningen att överlämna ämnet, preparatet eller produkten eller en del därav för att på behörigt sätt behandlas som avfall.

Om ett ämne, ett preparat eller en produkt som avses i 1 mom. har släppts ut på marknaden, kan ministeriet ålägga den som handlat i strid med förordningen att återkalla produkten från marknaden och vidta åtgärder som avses i 1 mom.

Föreslagen lydelse

87 §

Beslut om förbud eller åläggande beträffande ämnen, preparat, produkter, anläggningar och maskiner

Om det har skett en överträdelse av en förordning av statsrådets som utfärdats med stöd av 13 § 1 mom. 2 punkten eller 15 §, kan miljöministeriet

1) förbjuda tillverkaren, importören eller någon annan som släpper ut varan i fråga på marknaden *eller den som utför på en underhåll anläggning eller hanterar ett ämne* att fortsätta sin verksamhet,

2) förbjuda mot bestämmelserna stridande användning, tillverkning, saluföring, försäljning eller annan överlåtelse *av ett ämne ett preparat, en produkt, en anläggning eller en maskin,*

3) ålägga den som har handlat i strid med förordningen att se till att ämnet, preparatet, produkten, *anläggningen eller maskinen* fås att stämma överens med bestämmelserna *eller att annars fullgöra sin skyldighet,*

4) ålägga den som har handlat i strid med förordningen att överlämna ämnet, preparatet, produkten, *anläggningen eller maskinen* eller en del därav för att på behörigt sätt behandlas som avfall.

Om ett ämne, ett preparat, en produkt, *en anläggning eller en maskin* som avses i 1 mom. har släppts ut på marknaden, kan ministeriet ålägga den som handlat i strid med förordningen att återkalla produkten från marknaden och vidta åtgärder som avses i 1 mom.

Finlands miljöcentral beslutar om i 1 eller 2 mom. avsett förbud eller åläggande när överträdelsen gäller Europaparlamentets och rådets förordning om ämnen som bryter ned ozonskiktet, en förpliktelse enligt 108 a § eller en förordning av statsrådet utfärdad med stöd av 15 § för att skydda ozonskiktet eller 108 a §. Förbud mot användning av en anläggning som strider mot bestämmelserna eller åläggande att uppfylla underhållsskyldighet ges dock av den tillsynsmyndighet som avses i 22 § 1 mom.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

108 a §

Särskilda bestämmelser för att förebygga utsläpp av ämnen som bryter ned ozonskiktet

Den som utför underhåll på anläggningar som innehåller kylmedier eller lösningsmedel enligt Europaparlamentets och rådets förordning om ämnen som bryter ned ozonskiktet, på släcknings- och brandbekämpningsanläggningar med sådant innehåll, den som hanterar ämnen som används i dem eller som utför avfallshantering skall ha tillräcklig behörighet när det gäller att förebygga utsläpp av de ämnen som används i anläggningen.

Den verksamhetsidkare som bedriver underhållsverksamhet eller hantering av ämnen skall utse en ansvarig som skall vara i huvudsaklig anställning hos den ifrågasvarande verksamhetsidkaren. Verksamhetsidkaren skall dessutom ha sådan anläggningar och redskap som förutsätts för tillbörlig underhållsverksamhet. Verksamhetsidkaren skall för övervakningen göra en anmälan till säkerhetsteknikcentralen om vilken kompetens den ansvarige och hans underlydande har samt om verksamhetens karaktär och om arbetsredskapen.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om

1) behörighetskrav för ovan avsedda ansvariga personer i fråga om utbildning och erfarenhet samt om behörighetskrav för de arbetstagare som utför underhåll,

2) innehållet i den i 2 mom. avsedda anmälan och om anmälningsförfarandet,

3) anläggningar och redskap som behövs inom serviceverksamheten och avfallshanteringen, och

4) om övervakningen av de i denna paragraf avsedda anläggningarna.

Vad som bestäms i denna paragraf tillämpas även på underhåll och avfallshantering i fråga om anläggningar som innehåller andra fluorkolväten än sådana som försvagar ozonskiktet. Genom förordning kan dessutom föreskrivas skyldighet att ta till vara fluorklorväten.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

116 §

Straffbestämmelser

Den som på något annat sätt än vad som avses i 1 mom. uppsåtligen eller av oakt-samhet

3) åsidosätter en skyldighet som följer av rådets förordning (EG) nr 3093/94 om äm-nen som bryter ned ozonskiktet, eller

skall, om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för brott mot miljöskyddslagen dömas till böter.

Den som på något annat sätt än vad som avses i 1 mom. uppsåtligen eller av oakt-samhet

3) åsidosätter sin skyldighet som följer av Europaparlamentets och rådets förordning om ämnen som bryter ned ozonskiktet, eller handlar i strid med 108 a § eller en förord-ning som utfärdats med stöd av den, eller

skall, om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för brott mot miljöskyddslagen dömas till böter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelser om ikraftträdandet av 108 a § 1 och 2 mom. utfärdas genom förord-ning.

Åtgärder som verkställigheten av lagen för-utsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.**Lag****om ändring av 48 kap. 1 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 48 kap. 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 112/2000, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

48 kap.

48 kap.

Om miljöbrott**Om miljöbrott**

1 §

1 §

*Miljöförstöring**Miljöförstöring*

Den som uppsåtligen eller av grov oakt-samhet

1) i miljön för eller släpper ut eller lämnar

Den som uppsåtligen eller av grov oakt-samhet

1) i miljön för eller släpper ut eller lämnar

Gällande lydelse

ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i strid med lag eller med stöd av lag utfärdade bestämmelser eller allmänna eller särskilda föreskrifter, eller utan sådant tillstånd som lagen förutsätter, eller i strid med tillståndsvillkor,

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett fabrikat eller en produkt eller använder en anordning i strid med allmänna bestämmelser som har utfärdats med stöd av miljöskyddslagen (86/2000) eller i strid med rådets förordning (EG) nr 3093/94 om ämnen som bryter ned ozonskiktet eller en bestämmelse som nämns i 60 § 1 mom. avfallslagen (1072/1993) eller *allmänna* bestämmelser eller *förbud* som har utfärdats eller särskilda föreskrifter eller förbud som har meddelats med stöd av avfallslagen eller försummar sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering, eller

3) för in i landet eller ut ur landet eller genom finskt territorium transiterar avfall i strid med avfallslagen eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter som har meddelats med stöd av den, eller så som avses i artikel 26.1 i den avfallstransportförordning som nämns i 45 § 1 mom. avfallslagen, eller i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett fabrikat eller en produkt i strid med en förordning som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen eller i strid med den i 2 punkten nämnda förordningen om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

så att gärningen är ägnad att förorena eller nedskräpa miljön eller förorsaka fara för hälsan, skall för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Föreslagen lydelse

ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i strid med lag eller med stöd av lag utfärdade bestämmelser eller allmänna eller särskilda föreskrifter, eller utan sådant tillstånd som lagen förutsätter, eller i strid med tillståndsvillkoren,

2) framställer, överlåter, transporterar, använder, behandlar eller förvarar ett ämne, ett fabrikat eller en produkt eller använder en anordning i strid med allmänna bestämmelser som har utfärdats med stöd av miljöskyddslagen (86/2000) eller i strid med *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000* om ämnen som bryter ned ozonskiktet eller en bestämmelse som nämns i 60 § 1 mom. avfallslagen (1072/1993) eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter eller förbud som har meddelats med stöd av avfallslagen eller som försummar sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering, eller

3) för in i landet eller ut ur landet eller genom finskt territorium transiterar avfall i strid med avfallslagen eller bestämmelser som har utfärdats eller särskilda föreskrifter som har meddelats med stöd av den eller så som avses i artikel 26.1 i den avfallstransportförordning som nämns i 45 § avfallslagen eller i landet för in eller ur landet för ut ett ämne, ett fabrikat eller en produkt i strid med en förordning som utfärdats med stöd av miljöskyddslagen eller i strid med den i 2 punkten nämnda förordningen om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

så att gärningen är ägnad att förorena eller nedskräpa miljön eller förorsaka fara för hälsan, skall för *miljöförstöring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 20 .
